

Mélyszegénységből az egyetemre – a tanuló közösségek ereje

Egy erdőben élő cigány család tagjának is sikerülhet diplomát szerezni, ahogy a leszakadó térségek számára is adott a felemelkedés lehetősége. Mindehhez a közösségi tanulás révén vezet az út. A közösségi tanulás társadalomra gyakorolt hatásairól és annak kutatási lehetőségeiről rendezett műhelymunkát nemrégiben a Debreceni Egyetem és a Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete a DAB Székházban.

A tanuló régiók Magyarországon (LeaRn) kutatás 2011 és 2015 között zajlott a Debreceni Egyetem (DE) és a Pécsi Tudományegyetem (PTE) több tanszékének, valamint a Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesületének (HERA) részvételével. Ennek legfontosabb célja az volt, hogy felmérje, miként jellemezhetőek az ország egyes térségei tanulási intenzitásuk alapján, és kimutassa, milyen gazdasági, politikai és kulturális tényezők járulnak hozzá a tanuló közösségek kialakulásához. A kutatás során a PTE BTK egyik tanszékén a mélyszegénységből kiemelkedett és egyetemi diplomát, sőt doktori fokozatot szerzett cigányok életútját is vizsgálták.

-Arra jutottunk, hogy még az extrém rossz szociális körülmények közül, társadalmi előítéletekkel dacolva is lehetséges a kijutás és a tehetség kibontakoztatása. Sorsokat és életutakat vizsgáltunk, köztük egy erdőben lakó cigány családot is, amelynek egyik tagja végül egyetemet végzett. Két olyan tényezőt találtunk, amely mindegyik esetben kimutatható volt: az első a reziliencia. Az a fajta lelki rugalmasság, ami képessé teszi az egyént a kiinduló helyzet és a kudarcok kezelésére, az alkalmazkodásra és a kibontakozásra. A másik tényező az inspiráló közeg, a támogató személyek jelenléte. Ilyen személy lehet egy óvónő, egy pedagógus, egy tánctanár, vagy akár a szomszéd is. Minta és támogatás nélkül nem lehetséges a kitörés. A tanuló közösségek tagjai minden esetben ilyen támogató szerepet látnak el – mondta Forray R. Katalin a PTE BTK Romológia és Nevelésszociológia Tanszékének professzora.

A kutatás szerint a romák elsősorban az oktatás és a képzés hiányát, valamint a munkahelyek hiányát jelölték meg legfőbb problémaként. A kutatást vezető Kozma Tamás szerint a tanulás nincs az iskolához kötve, az átszövi az emberi élet minden szegmensét, és közösségekben történik.

-A LeaRn kutatás során ezeket a tanuló közösségeket kerestük. Vizsgáltuk, hogy az elmaradott, stagnáló térségek hogyan tudnak a tanulás révén kitörni a helyzetükből. Arra jutottunk, hogy ez a közösségi tanulás révén lehetséges. A helyben élők olyan tevékenységeket végeznek együtt, amelyek segítségével felülemelkedhetnek korábbi önmagukon. A korábbi kutatásunk eredményeire építve újat indítunk, amelyben azt vizsgáljuk, milyen távlatai és perspektívái vannak a közösségi tanulásnak – tette hozzá Kozma Tamás, a HERA elnöke.

A jövőbeli kutatási célokat műhelymunka keretében vitatták meg a szakemberek a Debreceni Akadémiai Bizottság Székházában. Az esemény a „Társadalmi tér és közösségi tanulás – Mezővárosok és közösségi tanulás – Regionális kutatások és közösségi tanulás” című

műhelymunka sorozat első alkalma volt. Ezt a HERA Felnőttkori és Közösségi Tanulás Szakosztálya, a DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézete, valamint a Magyar Tudományos Akadémia DAB Nevelés-, Művelődéstudományi és Pszichológiai Szakbizottsága szervezi.

- A későbbi kutatásokban azt vizsgáljuk, hogy milyen szerepe van a tanulásnak a hátrányok leküzdésében. Ez a tanulás lehet a formális vagy nem formális tanulás terepe, közoktatás, felsőoktatás, felnőttképzés (különböző szakképzettséget nyújtó vagy általános képzések). De akár a kulturális tanulás (beleértve a művészet, a média, a sport területét) vagy a közösségi tanulás (civil hálózatok, partnerségek, intézményi-civil együttműködések stb.) is. Ezen túl vizsgáljuk a tanulás szektorközi együttműködései révén kialakult különböző hálózatokat – ismertette Juhász Erika, a DE BTK Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszékének, valamint a HERA Felnőttkori és Közösségi Tanulás Szakosztályának vezetője.

A DAB Székházban tartott műhelymunkán többek között szó esett a könyvtári tanulás lehetőségeiről, a sport általi tanulás hátránykompenzáló szerepéről, valamint a művészetek segítségével történő tanulásról is. A műhelymunka sorozat április 4-én ismét Debrecenben folytatódik, május 25-én pedig Budapesten, a Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesületének éves konferenciája keretében az Eötvös Loránd Tudományegyetemen tartják a befejező alkalmat.

Kenyeres Attila